

Liikunnan merkitykset ja esteet

Webinaari 17.9.2019

Professori Pasi Koski, Turun yliopisto

Kohti uutta näkökulmaa

Liikunnallinen aktiivisuus:

- Äkillinen herääminen vai kielen oppiminen?

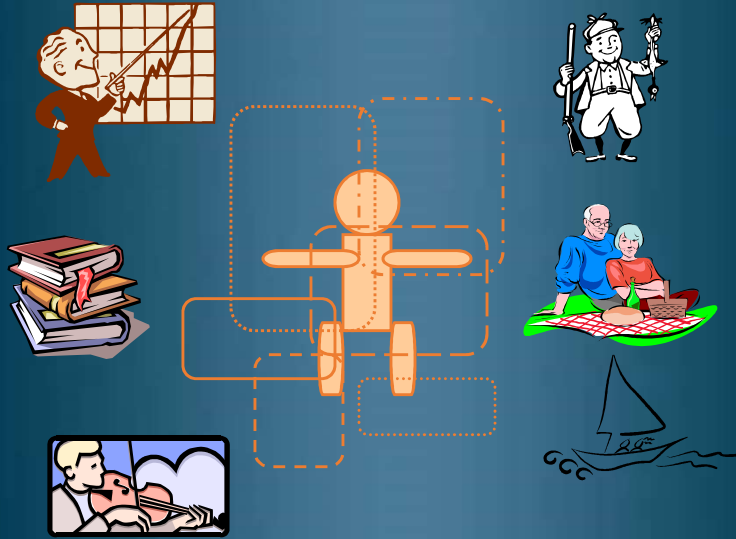
- Motivaatio → suoritus

- Merkitykset → elämäntapa

Koski

Elämme erilaisten sosiaalisten maailmojen risteyksessä ...

Koski

Elämänyhtälö

$Aa+Bb+Cc+Dd+ \dots$

Koski

Elämänyhtälö

Työ^a+Perhe^b+Ystävät^c+Liikunta^d+ ...

Koski

Osallistuminen eri sosiaalisiin maailmoihin vaihtelee ...

Muukalainen

Turisti

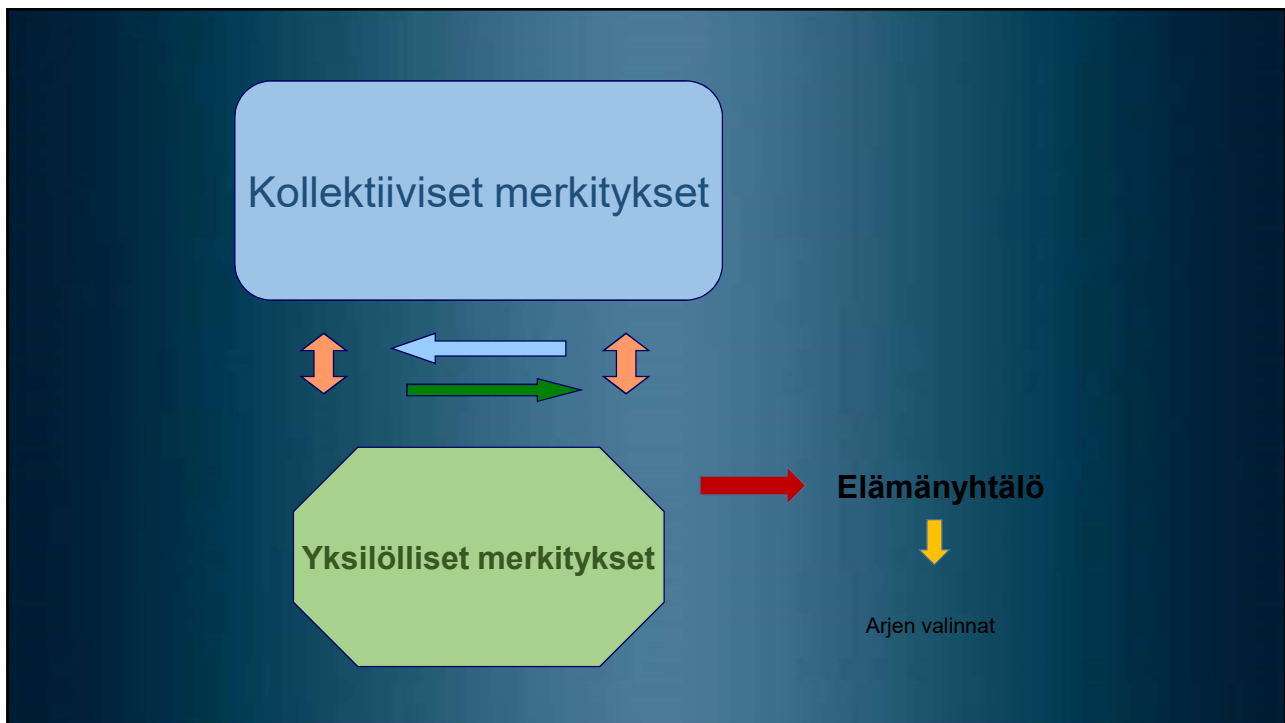
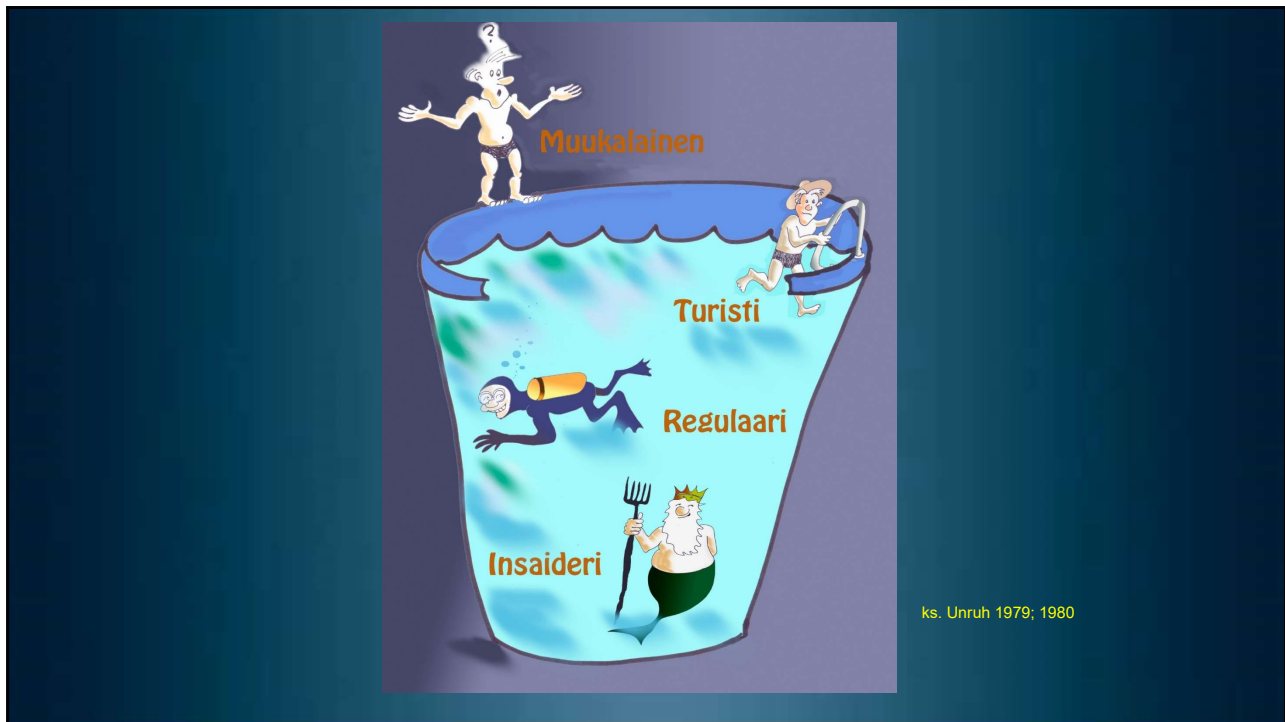
Regulaari

Insaideri

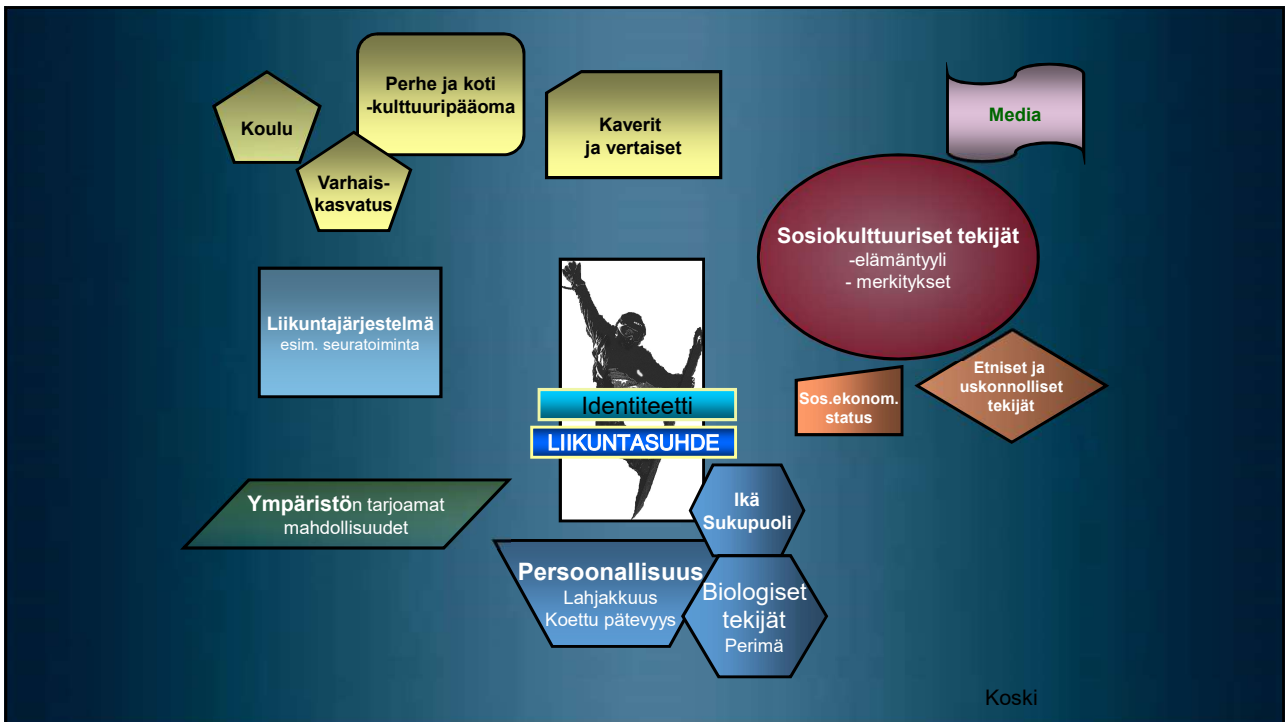
Mitä syvemmällä olet tietyssä sosiaalisessa maailmassa sitä syvemmällä olet sen kulttuurisissa merkityksissä

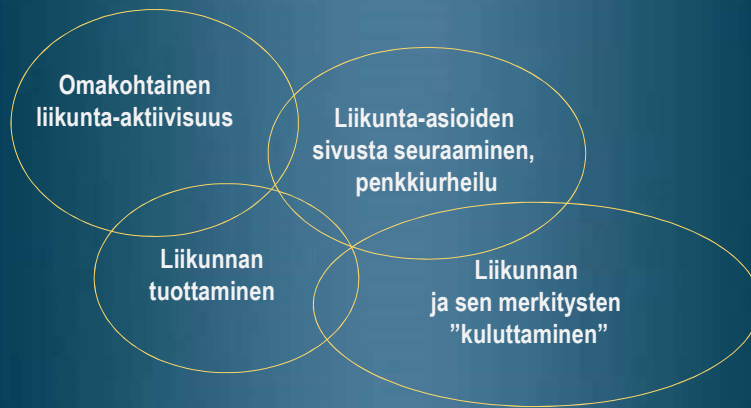
Perimä vai ympäristö ?

vai

Perimä ja ympäristö

Liikuntasuhde

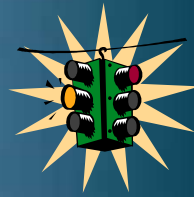

Koski 2004; 2008

Merkitys

Merkitys

- 'Merkitys' viittaa johonkin, mitä jokin tarkoittaa
- 'Merkitys' riippuu kontekstista
- 'Merkitys' viittaa jonkinlaiseen tärkeysjärjestysasteikkoon
- 'Merkitys' vetoaa järkeen ja tunteeseen
- Erottelu perusedellytyksenä

Merkitys

Kollektiivinen

Yksilöllinen

Liikunnan merkitysulottuvuudet

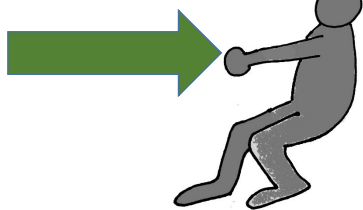
- Kilpailu ja suorittaminen
- Terveys ja kunto
- Ilo ja leikki
- Sosiaalisuus
- Ilmaisui, esittäminen
- Itsen tunteminen, itsen tutkiminen
- Lajimerkitykset
- Kasvu ja kehittyminen

	Ei arvokkaan lajista						Erittäin arvokasta					
1 kilpailu	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2 yhdessäolo lajivierien kanssa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
3 kunnan edustaminen	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
4 painottelematon	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
5 voimaa hallita	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
6 suorituskyky	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
7 ikänsä kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
8 ikänsä kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
9 ikänsä kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
10 ikänsä kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
11 kunnassa kasa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
12 kunnassa kasa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
13 kunnassa kasa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
14 kunnassa kasa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
15 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
16 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
17 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
18 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
19 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
20 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
21 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
22 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
23 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
24 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
25 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
26 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
27 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
28 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
29 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
30 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
31 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
32 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
33 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
34 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
35 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
36 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
37 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
38 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
39 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
40 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
41 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
42 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
43 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
44 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
45 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
46 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
47 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
48 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
49 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
50 kunnassa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

Koski

Liikuntasuhde

Merkitykset

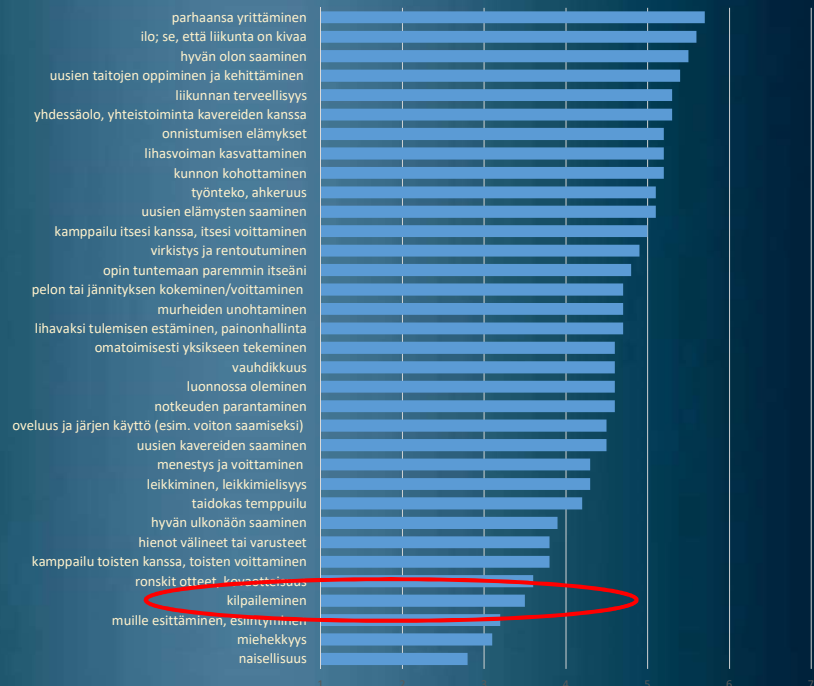
Sosialisaatio
liikuntaan

Esteet

Mitä 11-15- vuotiaat pitävät tärkeänä liikunnassa?

Keskiarvot asteikolla 1= ei
lainkaan tärkeää; 7=
erittäin tärkeää

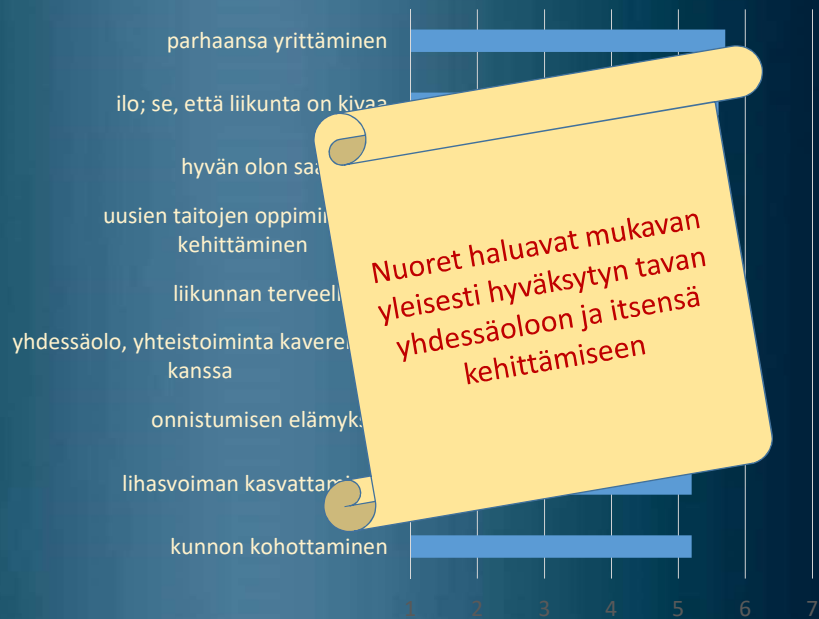
Mitä 11-15- vuotiaat pitävät tärkeänä liikunnassa?

Keskiarvot asteikolla 1= ei
lainkaan tärkeää; 7=
erittäin tärkeää

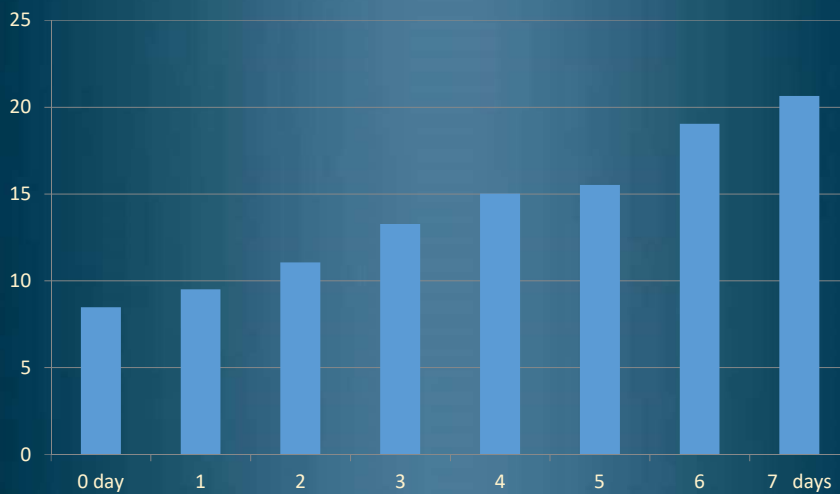
Mitä 11-15-vuotiaat pitävät tärkeänä liikunnassa?

Keskiarvot asteikolla 1= ei lainkaan tärkeää; 7= erittäin tärkeää

Nuoret haluavat mukavan yleisesti hyväksytyin tavan yhdessäoloon ja itsensä kehittämiseen

Liikunnan tärkeiden merkitysten määrä (max 34) liikunta-aktiivisuuden mukaan (reipasta liikuntaa vähintään 60 min päivässä; 11-15v. suomalaiset)

$r = .37$; $n = 2336$; $F=53.94$; $p > 0.001$

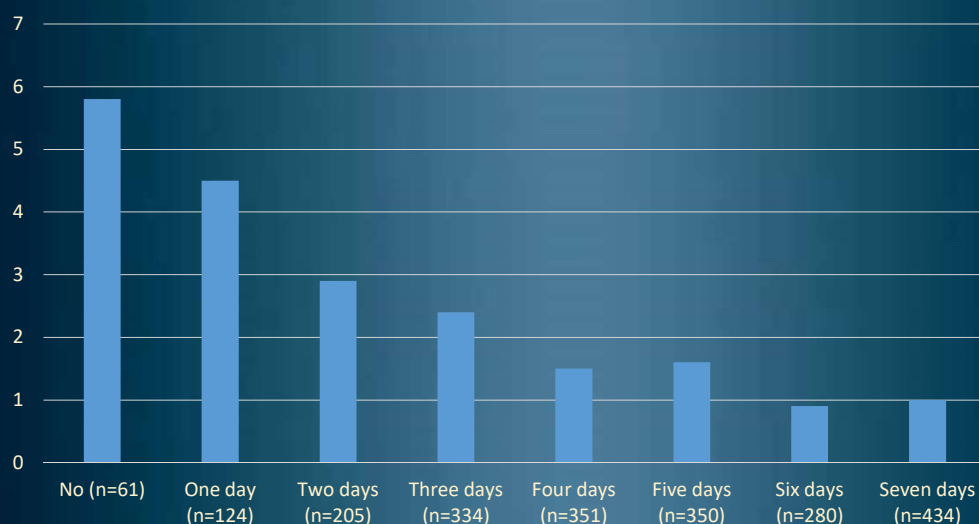
Koski

Liikuntaharrastuksen esteet sukupuolen ja ikäryhmän mukaan (%)

(välttämää edes vähän estävänä tekijänä pitäneiden osuus) (n = 1577–2065)
(Koski & Hirvensalo 2019)

	Pojat	Tytöt	11-v.	13-v.	15-v.	Kaikki
Henkilökohtaiset esteet						
Aikani kuuluu muissa harrastuksissa	52	53	50	55	56	53
En viitsi lähteä liikkumaan	43	46	40	46	52	45
Ei ole aikaa liikuntaan	41	46	36	44	55	44
En ole liikunnallinen tyyppi	39	39	36	39	44	39
Terveysteni rajoittaa liikunta-aktiivisuuttani	32	33	31	30	36	38
Olen huono liikkumaan	34	40	35	38	39	37
Hikoilu tuntuu inhottavalta	30	37	35	32	33	34
Pelkään loukkaantuvani liikunnassa	28	33	38	26	28	31
Liikunta on ikävää/tylsää	32	30	30	30	34	31
Ulkoiset esteet						
Kotini lähellä ei ole kiinnostavan lajin ohjausta	52	59	49	61	62	56
Liikunnan harrastaminen on liian kallista	40	54	43	52	50	47
Koululiikunta ei innosta minua liikkumaan	43	48	42	48	50	46
Kotini läheisyydessä ei ole liikuntapaikkoja	41	47	38	48	51	44
Liikunta on liian kilpailuhenkistä	37	40	37	39	41	38
Kaveritkaan eivät harrasta liikuntaa	36	30	32	31	37	33
Liikunnan arvon kieltävät esteet						
Liikunnan arvostus kaveripiirissäni on vähäistä	35	29	33	29	32	32
Pidän liikuntaa tarpeettomana	28	18	24	22	23	23
Liikunnasta ei ole hyötyä minulle	27	20	24	21	25	24
Muut esteet						
	34	32	32	31	37	33

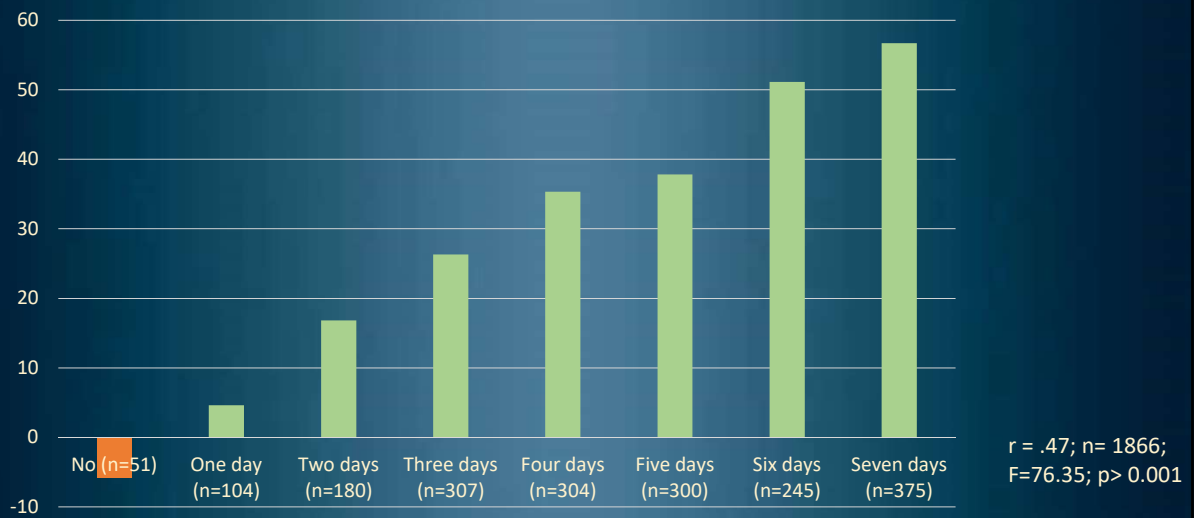
Esteiden määrä keskimäärin (max 18) liikunta-aktiivisuuden mukaan (reipasta liikuntaa vähintään 60 min; 11-15v suomalaiset)

$r = -.36$; $n = 2139$;
 $F = 55.90$; $p > 0.001$

Koski & Hirvensalo 2017

Suhteutettu merkitysten ja esteiden erotus liikunta-aktiivisuuden mukaan (reipasta liikuntaa vähintään 60 min päivässä; 11-15v suomalaiset)

Koski & Hirvensalo 2017

Muutokset liikunnan merkitysten painotuksissa (v. 2018 – v. 2014) (Koski & Hirvensalo 2019)

(vuoden 2018 vähintään tärkeiden merkitysten osuus vähennettynä vastaavalla osuudella vuonna 2014)

Kilpailu ja suorittaminen		Ilmaisu, esittäminen	
parhaansa yrittäminen	1	taidokas temppuili	-4
työnteko, ahkeruus	3	muille esittäminen, esiintyminen	-2
kamppailu itsesi kanssa, itsesi voittaminen	-2	Sosiaalisuus ja yhdessäolo	
omatoimisesti yksikseen tekeminen	-2	yhdessäolo, yhteistoiminta kavereiden kanssa	-6
menestys ja voittaminen	2	uusien kavereiden saaminen	-10
kamppailu toisten kanssa, toisten voittaminen	2	Itsen tunteminen, itsen tutkiminen	
kilpaileminen	0	opin tuntemaan paremmin itseäni	-7
Terveys ja kunto		Kasvu ja kehittyminen	
hyvän olon saaminen	-7	uusien taitojen oppiminen ja kehittäminen	0
liikunnan terveellisyys	-9	lihasvoiman kasvattaminen	-11
kunnon kohottaminen	-7	pelon tai jännityksen kokeminen/voittaminen	-1
virikistys ja rentoutuminen	-12	Lajimerkitykset	
lihavaksi tulemisen estäminen, painonhallinta	-7	vauhdikkuus	-9
hyvän ulkonäön saaminen	-15	notkeuden parantaminen	-10
Ilo ja leikki		ovellus ja järjen käyttö (esim. voiton saamiseksi)	-10
ilo; se, että liikunta on kivaa	-1	luonnossa oleminen	-4
onnistumisen elämykset	-9	hienot välineet tai varusteet	-6
uusien elämysten saaminen	-11	miehekkyyys	-6
murheiden unohtaminen	-11	ronskit otteet, kovaotteisuus	-1
leikkiminen, leikkimielisyys	-6	naisellisuus	-3

Muutokset liikunnan merkitysten painotuksissa (v. 2018 – v. 2014) (Koski & Hirvensalo 2019)

v. 2014 n=2673-2728; v. 2018 n=1960-2063

	Pojat	Tytöt	11-v.	13-v.	15-v.	Kaikki		Pojat	Tytöt	11-v.	13-v.	15-v.	Kaikki
Kilpailu ja suorittaminen							Ilmaisu, esittäminen						
parhaansa yrittäminen	0	1	0	1	-4	1	taidokas temppuili	-7	-1	-4	-7	-6	-4
työnteko, ahkeruus	3	3	5	0	1	3	muille esittäminen, esiintyminen	-4	-1	0	-4	-7	-2
kamppailu itsesi kanssa, itsesi voittaminen	-2	-2	-1	-3	-7	-2	Sosiaalisuus ja yhdessäolo						
omatoimisesti yksikseen tekeminen	0	3	4	2	-2	-2	yhdessäolo, yhteistoiminta kavereiden kanssa	-3	-11	-10	-10	-7	-6
menestys ja voittaminen	1	2	2	2	1	2	uusien kavereiden saaminen	-10	-13	-12	-18	-7	-10
kamppailu toisten kanssa, toisten voittaminen	2	1	2	1	2	2	Itsen tunteminen, itsen tutkiminen						
kilpaileminen	1	0	-4	0	3	0	opin tuntemaan paremmin itseäni	-5	-9	-5	-9	-14	-7
Terveys ja kunto							Kasvu ja kehittyminen						
hyvän olon saaminen	-6	-7	-8	-5	-10	-7	uusien taitojen oppiminen ja kehittäminen	-3	3	-2	-1	-3	0
liikunnan terveellisyys	-8	-11	-10	-11	-11	-9	lihasvoiman kasvattaminen	-8	-15	-11	-7	-14	-11
kunnon kohottaminen	-2	-11	-6	-1	-11	-7	pelon tai jännityksen kokeminen/voittaminen	-3	0	-1	-2	-6	-1
virikistys ja rentoutuminen	-8	-16	-13	-14	-11	-12	Lajimerkitykset						
lihavaksi tulemisen estäminen, painonhallinta	2	-16	-5	-6	-12	-7	vauhdikkuus	-9	-9	-9	-12	-10	-9
hyvän ulkonäön saaminen	-7	-23	-14	-13	-17	-15	notkeuden parantaminen	-5	-16	-11	-12	-13	-10
Ilo ja leikki							ovellus ja järjen käyttö (esim. voiton saamiseksi)	-11	-9	-13	-11	-8	-10
ilo; se, että liikunta on kivaa	0	-2	0	-2	-6	-1	luonnossa oleminen	-1	-7	-8	-5	-5	-4
onnistumisen elämykset	-8	-9	-9	-7	-10	-9	hienot välineet tai varusteet	-5	-6	-6	-8	-6	-6
uusien elämysten saaminen	-9	-13	-11	-12	-12	-11	miehekkyyys	-11	-2	-5	-8	-5	-6
murheiden unohtaminen	-9	-13	-13	-12	-11	-11	ronskit otteet, kovaotteisuus	-2	0	1	-4	-3	-1
leikkiminen, leikkimielisyys	-3	-10	-4	-13	-10	-6	naisellisuus	5	-10	-2	-5	-5	-3

Yhteenveto

- Liikuntasuhde rakentuu perimän ja ympäristön tarjoaman kehyksen määrittämänä niiden kokemusten ja merkitysten kautta, joita elämänvarrella kohtaamme.
- Liikunnan asema määrittyy suhteessa muun elämän painopisteisiin ja muutoksia tapahtuu helposti siirtymäkohdissa.
- Merkityksellistymisprosessin kautta sisäistetyt liikunnan merkitykset kiinnittävät liikunnan sosiaaliseen maailmaan, esteet toimivat vastavoimana.
- Nuoret haluavat liikunnasta mukavan yleisesti hyväksytyyn tavan yhdessäoloon ja itsensä kehittämiseen.
- Tärkeänä pidettyjen merkitysten määrä yhdessä esteiden määrän kanssa on yhteydessä liikunta-aktiivisuuteen.
- Vuonna 2018 suomalaislapset ja -nuoret eivät löytäneet liikunnasta merkityksellisiä asioita yhtä yleisesti ja monipuolisesti kuin neljä vuotta aiemmin.

Kiitokset
mielenkiinnosta !

pasi.koski@utu.fi